

Oslo, 28.06.2019

Til

Olje- og energiminister Kjell Børge Freiberg

postmottak@oed.dep.no

Klima- og miljøminister Ola Elvestuen

postmottak@kld.dep.no

Kopi:

Norges vassdrags- og energidirektorat

nve@nve.no

Miljødirektoratet

post@miljodir.no

Energi- og miljøkomiteen på Stortinget

energi-miljoe@stortinget.no

Krever gjennomgang av miljøfaglig grunnlag for gitte vindkraftkonsesjoner

Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF), Norges Naturvernforbund (NNV) og Den Norske Turistforening (DNT) frykter at det gitt konsesjoner for vindkraftindustri i naturområder der det miljøfaglige grunnlaget i ettertid viser seg å være svært mangelfullt. Våre tre organisasjoner ber om et møte med olje- og energiministeren og klima- og miljøministeren for å kunne presentere saken.

Utbygging av vindkraft innebærer betydelige arealinngrep og potensielt store naturødeleggelser. FNs naturpanel advarer om at naturmangfold forsvinner i stort tempo og at nedbygging og habitatødeleggelse er hovedårsaken til det eskalerende arts- og naturtapet. I Norge vil den allerede planlagte- og konsesjonsgitte utbyggingen av vindkraft bidra til denne negative utviklingen. Blant annet fordi mange konsesjoner er gitt i inngrepsfrie naturområder (INON), leveområder for truede arter, i områder der biologiske registreringer er mangelfulle og der friluftsliv, inkludert jakt og fiske er dårlig utredet.

Vindkraft bygges i verdifull natur

Det skjer nå en omfattende utbygging av vindkraft i kyst- og fjellområder i Norge. NJFF, DNT og NNV mener at mange av prosjektene som nå er under utbygging, er under planlegging (dvs har fått konsesjon) eller som er i søknadsprosess ligger i intakte naturområder med lite spor av større menneskelige inngrep. Mange av vindkraftanleggene fører til en betydelig reduksjon av inngrepsfrie naturområder (INON). Slike arealer er av forskerne vist å ha høyere biologisk mangfold enn naturområder som er mer påvirket av tyngre tekniske inngrep. Naturmangfoldet er ofte dårlig kartlagt, og dermed er det gitt konsesjoner på steder der utbygging truer naturmangfoldet, med resultat at også truede og sårbare arter kan miste sine leveområder. Ofte er dette også områder som er svært viktig for friluftsliv og rekreasjon. Utbyggingen fører til at naturområder blir fragmentert og at sårbare og sjeldne naturtyper og arters leveområder bygges ned. Ødelagte økosystemer gjør natur og mennesker langt mer sårbare for klimaendringene. Våtmarker, myr og skog er viktige både som karbonlagre og for å beskytte oss mot flom og tørke.

Alvorlig kritikk av miljøhensyn i, og behandling av, vindkraftkonsesjoner

I en rapport fra 2015 til Klima- og miljødepartementet kommer Miljødirektoratet med kraftig kritikk av Norges vassdrags- og energidirektorats (NVE) praksis for å gi vindkraftkonsesjoner. Det står: «*Det er svært mangelfullt dokumentert hvordan miljøhensyn faktisk er vektlagt i NVEs prioriteringsrunder*». Og videre «*vanskelig å se noen gjennomgående konsistens i når konsekvenser for miljøverdier har betydning for konsesjonsspørsmålet eller ikke*». Miljødirektoratet mener også at det har vært dårlig kvalitet på meldingene. Denne kritikken ble framsatt av Miljødirektoratet i 2015, men vi opplever ikke at det er fulgt opp av hverken OED eller KLD. Vi minner om at mange av de gitte vindkraftkonsesjonene er gitt i strid med til dels klare anbefalinger fra Miljødirektoratet om ikke å tillate utbygging.

Dagens situasjon

Vi har nå fått en langt mer akutt situasjon knyttet til tap av verdifull natur og biologisk mangfold gjennom dokumentasjonen og rapporten fra FNs naturpanel. Det er også framkommet mye ny kunnskap om biologi, økologi, friluftsliv, kartleggingsmetodikk og miljøvurderinger de siste årene. I noen av vindkraftprosjektene, slik som Sørmarkfjellet og Innvordfjellet i Trøndelag, er det dokumentert svært liten tidsbruk på biologiske registreringer. Det er også dokumentert faglige svakheter i registreringene. I Sørmarkfjellet har etterundersøkelser påvist hubro, Norges største ugle og en art som er rødlistet som sterkt truet. Nå går store naturarealer og trolig leveområder for hubro tapt, fordi gamle vindkraftkonsesjoner er gitt på for dårlig miljøfaglig grunnlag. Behovet for grundigere biologiske undersøkelser og forståelsen av økologiske konsekvenser av inngrep er betydelig endret de siste årene, også som følge av naturmangfoldloven og ny kunnskap. Dette er ikke fanget opp i eldre konsesjoner.

Vi mener disse manglene har en klar parallell til de omfattende underregistreringene som er skremmende grundig dokumentert i vannkraftsaker. Vi viser her til NVEs egen rapport «*Etterundersøkelser av flora og naturtyper i elver med planlagt småkraftutbygging (NVE-rapport 102 -2015)*». Rapporten viste omfattende underrapportering på naturverdier. I hele 14 av 20 miljøutredninger ble det påvist grove avvik. Antall funn av «*prioriterte naturtyper*» ble doblet fra 30 til 58 da nye befaringer ble gjort. Rødlistede mose- og lavararter ble mer enn firedoblet (fra 11 til 50), mens kategorien «*svært viktige lokaliteter*» økte fra én til 14! Totalt antall rødlistefunn økte fra 13 til 166.

De påfølgende årene har natur- og friluftsansjasjoner på eget initiativ finansiert supplerende undersøkelser i flere andre vassdrag som har vært konsesjonssøkt. Dette har medført at OED har sagt nei til utbygginger der NVE har innstilt på konsesjon, blant annet i Øystese og Gjengedal. I en sak som enda ikke er avgjort, i Kvanndalselva i Hordaland, har etterregistreringer gitt samme oppsiktsvekkende resultat. Selv registreringer som bare er et par år gamle viser seg å være for dårlige. Det viser med all tydelighet at det er behov for mer tidsbruk i felt og ikke minst kreves det betydelig mer biologi- og økologikunnskap av registrantene/konsulentene som gjør feltarbeidet.

Samme underrapportering i vindsaker som i vannkraftsaker?

Med erfaringer fra dramatisk underrapportering i mange vannkraftsaker, og med samme erfaringer i noen konsesjonsgitte vindkraftsaker har vi all grunn til å frykte betydelig underrapportering og dårlig miljøfaglig kunnskapsgrunnlag også i mange andre vindkraftsaker. Miljødirektoratets bekymringsmelding allerede i 2015 understøtter dette.

NJFF, NNV og DNT ber derfor om at det foretas nye og langt mer omfattende biologiske kartlegginger i alle vindkraftverk som er i søknadsprosess eller hvor det er gitt konsesjon, og der utbygging enda ikke har startet. Konsekvenser for friluftsliv, inkludert jakt og fiske bør også kartfestes og synliggjøres i langt større grad.

Dette begrunner vi blant annet med at:

1. tidsbruken på feltarbeid for biologisk kartlegging har i flere prosjekter vært oppsiktsvekkende kort og faglig sett lite tilfredsstillende ut fra de store arealene, kuperte landskapet og ofte svake kunnskapsgrunnlaget som finnes i prosjektområdene i utgangspunktet.
2. kartlegging har delvis foregått i et svært smalt tidsvindu gjennom året. Dette fanger kun opp deler av mangfoldet når ikke registreringer gjøres systematisk gjennom hele året. Trekkende arter vil også kunne være fraværende ett år, slik at to år med registreringer kan være nødvendig for å fange opp arter som ikke reproduserer/er tilstede i område hvert år (fugler, sopp etc.).
3. Vurderinger av sumvirkninger gjøres kun innenfor hvert enkelt avgrensede prosjekt uten å ta tilgrensede arealpress og annen utbygging med i de faglige vurderingene. For eksempel vurdering av hubro i fem store vindkraftverk langs kysten av Trøndelag, der påvirkning vurderes i hvert enkelt prosjekt. Ingen av konsesjonene gjør en helhetlig vurdering av den samlede belastningen som de mange vindkraftverkene kan ha på hubro på bestandsnivå.
4. Kunnskapen og kartfestingen av friluftslivet og viktige friluftsområder er de fleste steder svært mangelfull og delvis utført etter forskjellig metodikk.
5. Den faglige metoden for vurdering av faktisk samlet belastning er heller ikke faglig etablert eller utprøvd og varierer mye i metode og innhold fra enkeltsak til enkeltsak.

NJFF, NNV og DNT ber energi- og miljømyndighetene utsette igangsetting av konsesjoner for vindkraftanlegg der bygging enda ikke er påbegynt. Her må myndighetene så fort som mulig foreta en gjennomgang av det miljøfaglige grunnlaget for gitte vindkraftkonsesjoner, herunder også gjennomføre nye, bedre og mer omfattende biologiske kartlegginger som faktisk fanger opp naturverdiene. Resultatene og de oppdaterte kartleggingene må vektlegges i arbeidet med miljø, transport og arealplaner (MTA) i utbyggingssaker og det må gjøres vurderinger av om ny informasjon er så avgjørende at også konsesjonen og vilkårene som er satt, bør oppdateres og gis en ny vurdering.

Vi ber om et møte med olje- og energiministeren og klima- og miljøministeren for å legge frem saken.

Eldar Berli
generalsekretær
Norges Jeger og Fiskerforbund

Dag Terje Solvang
generalsekretær
Den norske Turistforening

Silje Ask Lundberg
Leder
Norges Naturvernforbund